

Patrí sa, najmä nám slovenským juristom pripomenúť si svetlú pamiatku tohto muža, jedného z tých, ktorí v druhej polovici minulého a na začiatku tohto storočia stáli v bývalom Uhorsku v prvej línii boja za politické práva slovenského ľudu a tým i za jeho hmotné a duchovné povznesenie a tak pripravovali lepšiu budúcnosť svojmu národu.

Rodák z Brezovej pod Bradlom, študuje Fajnor pôvodne ev. teológiu, dostane sa však do býv. Prešporka, prechádza pod vplyvom tamojšieho advokáta Michala Mudroňa na právo. Po skončení právnických štúdií a odbavení prípravnej praxe advokátskej otvára si Fajnor v r. 1869 advokátsku kanceláriu a pôsobí tam až do svojej smrti v apríli 1909.

Štefan Fajnor po celý svoj život bol neúnavným a neohrozeným bojovníkom za práva svojho ubiedeného ľudu a obhajcom jeho proti krivdám. Bojoval na každom poli, na politickom, hospodárskom i cirkevnom. Vynikol najmä ako úspešný obhajca roduverných Slovákov v trestných veciach, zavedených proti nim pre činnosť národne-politickú. Spolu s Matúšom Duřlom obhajuje za vedenia Miloša Štefanoviča rumunských rodolubov, obžalovaných v známom kľužskom procese pre »rumunské memorandum«. Advokátske povolanie bolo Fajnorovi platfórou pre všestrannú verejnú činnosť, ktorou si získal neuhynúce zásluhy za svoj rod.

Štefan Fajnor odpočívá na senickom cintorine. Jeho náhrobok postavený z výnosu národnej zbierky, zdobí výstižný epitaf, napísaný jeho bývalým advokátskym osnovníkom Hviezdoslavom:

»Pravdu hájil, krivdu bil,
verný v službe rodu vždycky,
v jeho zvučkoch piesne vil,
tak si z hravých, chmúrnych chvíľ
skladal život harmonicky«.

J. F. F.

Literatúra.

Prof. JUDr. Anton Ráliš: **Slovenské trestné zákony**, Bratislava 1943. Nakladateľstvo Justitia, Bratislava, strán 453, cena Ks 120.—.

Trestný právnik potrebuje ešte skôr, ako hocikto iný, vedľa učebníc a komentárov aj dielo, ktoré obsahuje všetky platné normy materiálneho práva, nech už sú usporiadané v akomkoľvek systéme, aby mal pri dennej práci poruke celý komplex hmotného práva. Potrebu takéhoto kódexu pocítoval náš knižný trh už veľmi dlho, lebo posledná podobná zbierka vyšla v roku 1929 a od toho času bolo naše právo obohatené o veľké komplexy nových dôležitých a často aplikovaných noriem, ako napr. ali-

mentačný zákon, trestné súdnictvo nad mládežou, ochrana cti, pyliactvo, obrana štátu a iné. Keďže každá zmena v politickom a sociálnom poriadku musí sa vždy zrkadliť aj v hmotnom trestnom práve, zintenzívnila potreba príručnej zbierky ešte väčšími v Slovenskom štáte, ktorý priniesol množstvo nových noriem, či už výlučne trestnoprávných, ako je zákon o trestných činoch proti štátu, o traskavinách, o ochrane plodu, o zvýšenom trestaní podvratnej činnosti za brannej pohotovosti štátu, o prísnejšom trestaní niektorých trestných činov spáchaných využitím zatemnenia alebo leteckého poplachu, o zvýšenom trestaní záškodníckych činov za brannej pohotovosti štátu, a či noriem iných, ktoré však tiež obsahujú trestné sankcie, ako je Židovský kódex a iné administratívne normy.

Stále naliehavejšia potreba mať k dispozícii shrnuté tieto normy vybrané z predošlých zbierok a jednotlivých ročníkov Sb. z. a n. a Slovenského zákonníka išla paralelne s potrebou mať k dispozícii jednak ich vecne správny preklad, jednak správne slovenské znenie a tak súčasne ustálenú trestnú terminológiu. Dosiť používané slovenské preklady starých maďarských noriem mali veľa prekladových chýb, o ktorých verejnosť vedela iba čiastočne, a ktoré boli často tak závažné, že bolo treba obávať sa, aby tieto chyby narušujúce pôvodný zmysel normy nezaviedly novú prax na nesprávnu cestu. Vedľa potreby presného a spoľahlivého prekladu išlo o to, aby novo uverejňované znenie vyhovovalo slovenskej právnej terminológii a aby tam, kde sme dosiaľ nemali presných výrazov, boli tieto výrazy utvorené a tam, kde prax kolísala medzi rozličnými výrazmi, bol konečne jeden výraz pevne ustálený.

Všetkým týmto spomenutým potrebám vyhovie dielo profesora Dr. Ráliša. Na prvom mieste prináša text našich trestných zákonníkov, potom ustanovenia uvádzacieho zákona a ostatných trestných noriem, až po zákon č. 30/1943 Sl. z. v chronologickom poriadku, berúc pritom zreteľ na ich event. zmeny a doplnky. Z trestného práva administratívneho prináša dielo len tie partie, v ktorých sú trestné sankcie, alebo ktoré — pre ich trestnoprávny význam — prichádzajú do dennej potreby každého právniká zaoberajúceho sa trestným právom.

Bolo účelné, že autor pojal do svojho diela aj zákon č. 81/1933 Sb. z. a n. o zbraniach a streľive, ktorý bol riadne publikovaný a tak sa vlastne stal súčasťou nášho právneho poriadku, ale dosiaľ nenadobudol účinnosti a — hoci by bol veľmi potrebný — pomaly upadá do zabudnutia.

V texte sa už operuje s novou terminológiou podľa rozhodnutí Komisie pre právnú terminológiu, chyby starých prekladov sú poopravené; ako jediná zbierka svojho druhu bude dielo profesora Dr. Ráliša ako základňa slúžiť všetkým, kto pracujú s trestným právom.

Bolo by bývalo ideálne, keby sa autor nebol musel obmedziť na holý text zákonov, ale mohol k nemu pripojiť komentár alebo aspoň judikatúru. No, vonkajšie okolnosti to teraz nedovolily; i treba konštatovať, že autor sa aj takto zavďačil právnickej verejnosti. Dúfajme, že neskoršie predsa ešte dôjde k vydaniu komentára, ktorý je práve tak potrebný a žiadúci, ako dosiaľ bolo vydanie tohto diela. A.

K n i e z s a István: Adalékok a magyar-szlovák nyelvhatár történetéhez. Budapest, 1941, 60 ss.

Práca sa zakladá na poznatkoch, vyvedených historicko-jazykovednou metódou, najmä z topografických názvov a z novších čias aj z rodinných mien. Preto o jej hodnote a správnosti prichodí vysloviť sa najmä našim filologom. Keď ju berie u nás do rúk právnik, hľadá v nej pre svoje poznanie príspevok k dejinnému utváraniu sa kvantitatívnej účasti slovenského živlu na kultúrnych a politických osudoch niekdajšieho Uhorska.

V tejto účasti je totiž zahrnutá v podstate aj otázka participovania na tvorbe práva, prípadne možností k tomu. Autor sústredil svoje bádanie na oblasť okolo Nítry a okolo Košíc. Jeho poznatky vyznievajú v tom smysle, že v prvých časoch, ktorými autor začína svoje bádanie, t. j. od X. storočia, bolo obyvateľstvo týchto krajov prevažne maďarské a slovenský živel len postupne prenikal medzi kompaktnú maďarskú masu. Tento výsledok bádania je zrejme prajný tézom, podľa ktorých praobyvateľstvo miešaných slovensko-maďarských krajov bolo pôvodne maďarské. Ale čitateľovi knihy sa naskytá ešte aj ďalší zrejmy dôsledok: že totiž tieto výsledky bádania ešte si vyžadujú korektúru so strany povolaných odborníkov. Ostatne netreba byť ani filologom k tomu, aby sme poznali, že niektoré logické postupy autora metodicky nie sú odôvodnené. Keď napr. pojednáva o pomeroch vo vrábeľskom kraji v XVI.—XVII. storočí, po rozbere prevažne národnostného zafarbenia mien, sám konštatuje, že tieto ešte nepodávajú skutočný obraz etnických pomerov (str. 27). No, napriek tomu považuje za nepochybné, že v tom čase bol kraj väčšinou, ba — ako sám hovorí — takrečeno celkom maďarský. Bude teda najvýš zaujímavé, k akým výsledkom dospeje u nás bádanie na základe objektívnych a presných pracovných metód.

Treba tu podotknúť, že autor ináč absolvoval v tejto materii bádania na širšom podklade. Z toho vyplynul najmä aj jeho spis, pojednávajúci o národnostných pomeroch celého niekdajšieho Uhorska v XI. storočí:

K n i e z s a István: Ungarns Völkerschaften im XI. Jahrhundert, Budapest, 1938, 172 ss. s mapou.

Tu pojednal o všetkých uhorských národnostiach, teda v osobitných odsekoch zvlášť o Maďaroch, Slovanoch, tureckých kmeňoch, Germánoch, Rumunoch a iných národnostných zlomkoch. Pritom dospel k názoru, že celistvé národnostné telesá tvorili v tom čase len príslušníci Maďarov a Slovanov. Čo sa Slovanov týka tvorila podľa autora v tých časoch južnú hranicu ich sídiel čiara, idúca od Trnavy na Hlohovec—Nitru—Zlaté Moravce. Zásadne považuje za pravidlo, že slovanské obyvateľstvo predchádzalo neskoršie došlých Maďarov, nakoľko ešte v XI. storočí žilo vnútri, ba i pomimo maďarských sídiel, asimilovalo sa maďarskému živilu. Z toho usudzuje autor, že je nepravdepodobný názor, podľa ktorého prisťahovalé maďarské obyvateľstvo bolo malého počtu v pomere k pôvodnému slovanskému obyvateľstvu. Ba je tej mienky, že prisťahovalý národ bol početnejší ako pôvodné národy, keď v nich nielen nezaničil, ale ich naopak z veľkej čiastky asimiloval.

Túto svoju tézu zakladá na názore, podľa ktorého slovanské obyvateľstvo neobývalo nikdy celé územie niekdajšieho Uhorska ako kompaktná masa. V súvislých sídlach podľa neho boli usadení len na okrajoch. Túto tézu vyslovil novšie v zborníku:

»A magyarság és a szlávok« (redigoval Szekfű Gyula), Budapest, 1942, 278 ss.

Do tohto prispel Kniezsa pojednaním o najstarších dejinách Slovanov (A szlávok őstörténete) a o jazykových stykoch maďarsko-slovanských. Z ostatných príspevkov tohto zborníku s nášho hľadiska zaslužia pozornosť štúdie, ktorými prispeli: Fügedi Erik v dejinách západnej národnostnej hranice Slovanov (A nyugati sláv néphatár története), Gogolák Lajos o panslavizme (A pánszlavizmus) a ten istý o dejinách Slovákov a Rusínov, ktorých nazýva »národnosťami« (A szlovák és ruszin nemzetiség története). Posledné pojednanie je stručným náčrtom dejín slovenského národného uvedomenia. Je pravda, podané pod zorným uhлом veľkoihorskej štátnosti, takže hodnotí rozvíjanie sa slovenského národného vedomia ako odstredivú silu. Preto aj vyzdvihuje skutočnosti, čo pôsobili v opačnom smere: tak najmä maďarskú asimiláciu slovenskej šľachty.

Základný dojem z týchto bádateľských prác vyznieva v tom smysle,

že sa naskytá ešte premnoho neprebádaných oblastí dejín, ktoré postavia do pravého svetla minulosť slovenského národa. Kým sa tak stane, naskytá sa síce možnosť konštruovať tézy, hocako relatívnej ceny, ale predsa s vonkajším náterom vecnosti. No, ustavičná a hojná bádateľská práca, založená na prísne objektívnom štúdiu historických daností donesie bezpochyby razom dvojaké ovocie: objasní nejasnosti a odíme rúšku vecnosti priacm, ktorým nepatrí. To čakáme od slovenských dejepiscov.

J. K

Judikatúra

Občianske rozhodnutia hlavných súdov v Bratislave a v Prešove.

19.

I. K pojmu dobovej slavy.

II. Právo poisťiteľa na vrátenie tzv. dobovej slavy v dôsledku zániku poisťného pomeru pred uplynutím poisťnej doby, ak poisťná smluva bola uzavretá pred účinnosťou zákona č. 145/1934 Sb. z. a n., zakladá sa na obchodnej zvyklosti (§ 267 Obch. z.).

Rozhodnutie Hlavného súdu v Bratislave zo 17. septembra 1942, č. Rv 178/42.

Žalobníčka domáhala sa žalobou zaplatenia tzv. dobovej slavy za štyri roky v sume 192.40 Ks z dôvodu, že žalovaný poisťník pred uplynutím 10-ročnej doby poisťenia odpredal poisťený dom. Žalovaný bránil sa jednak, že odpredajom domu oznámeným žalobníčke poisťnú smluvu nezrušil, jednak, že zákon č. 145/1934 Sb. z. a n. nevzťahuje sa na predmetnú poisťnú smluvu, lebo bola uzavretá ešte pred účinnosťou citovaného zákona.

Prvý súd vyhovel žalobe. Z dôvodov:

Podľa § 23 ods. 5 zák. č. 145/1934 Sb. z. a n. žalobníčka má nárok na zaplatenie poskytnutej dobovej slavy, ak žalovaný predčasne zrušil smluvu. Súdna prax pokladá za zrušenie smluvy i scudzenie poisťnej veci pred uplynutím smluvnej doby. V dôsledku toho, keď žalovaný odpredal poisťený dom pred uplynutím smluvnej doby, žalobníčka má nárok na zaplatenie dobovej slavy, poskytnutej na dobu skutočného trvania poisťnej smluvy.

Žaloba však je opodstatnená i v prípade, že na predmetnú poisťnú smluvu, ktorá bola uzavretá pred 21. januárom 1935, nevzťahuje sa účinnosť zákona č. 145/1934 Sb. z. a n. V tomto prípade treba použiť právne pravidlo súkromného práva o späťvedení do predošlého stavu, podľa ktorého každá strana má vrátiť to, zadržaním čoho by druhá strana utrpela škodu. Dobová slava bola žalovanému poskytnutá len s ohľadom na smluvnú poisťnú dobu. Keď žalovaný poisťnú smluvu predčas-